

שם פרטי:

שם משפחה:

כיתה:

מבחן מסכם בלשון – כיתה ז' • רמה גבוהה

משך המבחן: 90 דקות • סך הכול 100 נקודות • קראו את המאמר פעמיים לפני שתענו.

טבלת ניקוד		
חלק	ניקוד מרבי	ניקוד שהתקבל
חלק א: הבנת הנקרא	40	
חלק ב: ידע לשוני	35	
חלק ג: הבעה בכתב	25	
סה"כ	100	

חלק א: הבנת הנקרא (40 נק')

שפה של פרצופים קטנים *

1 | מי שקורא היום הודעות בקבוצה של כיתה יגלה בהן הרבה יותר ממילים: פרצופים צוחקים, לבבות, כפיים מוחאות ואגודלים מורמים. יש אפילו הודעות שאין בהן מילה אחת. הסמלים הקטנים האלה, האימוג'י, נכנסו לשיחה שלנו כמעט בלי שהרגשנו. השאלה שמעסיקה מורים, הורים וחוקרי לשון היא אם הם מעשירים את השפה או דווקא מדלדלים אותה.

6 | המודאגים טוענים שהאימוג'י מאפשרים לנו להתחמק ממאמץ. במקום לחפש את המילה המדויקת שמתארת את מה שאנחנו מרגישים – מאוכזבים, נבוכים, מופתעים או נעלבים – אנחנו בוחרים פרצוף אחד שמתאים לכולם. לדבריהם, מי שמתרגל לכך עלול לגלות שאוצר המילים שלו מצטמצם, ושקשה לו לבטא רגשות מורכבים בכתב, למשל בחיבור או במכתב.

11 | חוקרים אחרים רואים את הדברים אחרת. לטענתם, האימוג'י אינם באים במקום המילים אלא משלימים אותן. כשאנחנו מדברים פנים אל פנים, הטון, הבעות הפנים ותנועות הידיים מוסיפים למילים משמעות. בהודעה כתובה כל אלה חסרים, ולכן משפט תמים כמו «נו, באמת» עלול להתפרש כעלבון. פרצוף מחייך קטן בסוף ההודעה מבהיר שמדובר בהלצה, וכך הוא מונע אי־הבנות ואפילו ריבים.

16 | יש גם מי שמזכירים שהשימוש בסימנים אינו חדש כלל. כבר לפני אלפי שנים כתבו בני אדם בציורים, וגם היום אנחנו נעזרים בתמרורים ובשלטים שאין בהם מילים, ומבינים אותם בלי קושי. לדעתם, האימוג'י הם עוד כלי בארגז הכלים של השפה – לא תחליף לה. מי שמשתמש בפטיש לא שוכח בגלל זה איך משתמשים במברג.

20 | אף על פי שהוויכוח לא הוכרע, נראה שרוב החוקרים מסכימים על דבר אחד: מה שחשוב הוא ההקשר. בהודעה לחבר, אימוג'י יכול להוסיף חום והומור. לעומת זאת, במכתב למוסד, בעבודה לבית הספר או בפנייה לאדם שאיננו מכירים, הוא עלול להיראות לא רציני. מי שיודע לעבור בין המצבים – לכתוב בחופשיות לחבריו ובלשון מוקפדת כשצריך – מראה שליטה טובה בשפה, ולא חולשה.

25 | אולי השאלה איננה אם האימוג'י טובים או רעים, אלא אם אנחנו בוחרים בהם מתוך הרגל או מתוך החלטה. פרצוף צוחק יכול לחסוך מילים ולהוסיף צבע, אבל הוא לא יכול לכתוב בשבילנו את המכתב החשוב הבא.

* נכתב על ידי ערן הרפז, 2021.

1 איתור מידע: בחרו את התשובה הנכונה לפי המאמר. (6 נק')

- א. לפי מה שכתוב בשורות 6–10, ממה חוששים המודאגים?
- שהטלפונים יתקלקלו
 - שאוצר המילים של הכותבים יצטמצם
 - שהמורים לא יבינו את ההודעות
 - שההודעות יהיו ארוכות מדי
- ב. לפי מה שכתוב בשורות 11–15, מה חסר בהודעה כתובה?
- מילות קישור
 - סימני פיסוק
 - הטון והבעות הפנים
 - שמות של אנשים
- ג. באיזו דוגמה משתמשים בשורות 16–19 כדי להראות שהשימוש בסימנים אינו חדש?
- תמרורים ושלטים
 - מכתבים רשמיים
 - ספרי לימוד
 - שירים ישנים

2 היסק: בשורות 11–15 נטען שהמשפט «נו, באמת» עלול להתפרש כעלבון. הסבירו מדוע זה יכול לקרות בהודעה כתובה ולא בשיחה פנים אל פנים, ומה תפקיד הפרצוף המחייך לפי החוקרים. (6 נק')

3 השוו בין שתי העמדות שבמאמר (בשורות 6–15). (6 נק')

שאלה	המודאגים	החוקרים האחרים
מה הם טוענים?		
על מה הם מבססים את הטענה?		
איזו דוגמה מובאת?		

4 אוצר מילים בהקשר: מה פירוש הביטוי לפי המאמר? (4 נק')

א. «מעשירים את השפה או דווקא מדלדלים אותה» – «מדלדלים» פירושו:

○ מקשטים ○ מאריכים ○ מחלישים ומרוששים ○ מתרגמים

ב. «הוויכוח לא הוכרע» – פירוש הביטוי:

○ הוויכוח לא התחיל ○ לא הוחלט מי צודק ○ הוויכוח היה רועש ○ כולם הסכימו

5 מבנה המאמר והקשרים בין חלקיו. (6 נק')

א. מה היחס בין מה שכתוב בשורות 6–10 לבין מה שכתוב בשורות 11–15?

○ הוספה – עוד נימוק לאותה עמדה ○ ניגוד – עמדה מול עמדה

○ זמן – מה קרה קודם ומה אחר כך ○ תנאי

ב. מה תפקיד הקטע בשורות 16–19?

○ להביא עוד טיעון שתומך בעמדה שאינה מודאגת ○ להציג את הבעיה לראשונה

○ לסכם את המאמר ○ לחזק את עמדת המודאגים

ג. מה תפקיד הדימוי של הפטיש והמברג בשורות 16–19?

○ לתאר עבודה בבית ○ להראות שכלי חדש אינו מבטל את הכלים הישנים

○ להסביר מה זה תמרור ○ להציג עמדה מנוגדת

6 עמדת הכותב: האם הכותב מצטרף לאחד הצדדים בוויכוח? הסבירו את עמדתו (6 נק')

והביאו ראיה מן הטקסט, בשורות 20–27. (6 נק')

7 הערכה: האם לדעתכם האימוג'י מזיקים לכתיבה של בני נוער? נמקו בעזרת נימוק אחד מן המאמר ונימוק אחד משלכם. (6 נק')

חלק ב: ידע לשוני (35 נק')

1 כתבו את הצירוף במילה אחת, עם כינוי חבור. (6 נק')

- א. «ההודעות שלנו» בכינוי חבור: _____.
- ב. «המילים שלהם» בכינוי חבור: _____.
- ג. «הכיתה שלכם» בכינוי חבור: _____.
- ד. «הבנתי אותם» בכינוי חבור: _____.

2 מה תפקיד צורת הבינוני במשפט? (6 נק')

- א. «המודאגים טוענים...» – «המודאגים» הם:
 - פועל
 - שם עצם
 - שם תואר
- ב. «פרצוף מחייך קטן» – «מחייך» הוא:
 - פועל
 - שם עצם
 - שם תואר
- ג. «רוב החוקרים מסכימים על דבר אחד» – «מסכימים» הוא:
 - פועל
 - שם עצם
 - שם תואר

3 העבירו כל פועל מן המאמר לעבר, גוף «הוא», וכתבו את הבינין. (6 נק')

פועל מן המאמר	עבר – הוא	בניין
מתרגל		
נעזרים		
מבהיר		

4 כתבו מה היחס הלוגי שמבטאת מילת הקישור, והציעו מילה חלופית עם אותה משמעות. (6 נק')

מילה חלופית	היחס	מן המאמר
		אף על פי שהוויכוח לא הוכרע...
		לעומת זאת, במכתב למוסד...
		...ולכן משפט תמים עלול להתפרש כעלבון.

5 שם המספר: כתבו את המספר במילים, בצורה הנכונה. (5 נק')

א. בקבוצה שלנו _____ (12) תלמידות.

ב. שלחתי לו _____ (8) הודעות.

ג. קיבלתי _____ (3) לבבות על התמונה.

ד. הטיול יתקיים ב־ _____ (5) במאי.

6 העבירו לדיבור עקיף. (6 נק')

דיבור ישיר	דיבור עקיף
המורה אמרה: «אני מבקשת לכתוב בלשון רשמית».	
נגה שאלה את יובל: «למה שלחת לי פרצוף עצוב?»	

חלק ג: הבעה בכתב (25 נק')

1 כתבו מאמר עמדה (150–200 מילים) לעיתון בית הספר בנושא: «האם מותר לשלוח אימוג'י בהודעות למורים?». הקפידו על: כותרת; פתיח עם טענה ברורה; שני נימוקים, ולכל אחד הצדקה; הצגת העמדה המנוגדת ותשובה עליה; סגיר שחוזר לטענה; משלב מתאים לעיתון, מילות קישור מגוונות, כתיב ופיסוק. (25 נק')

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

בהצלחה!